

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО – НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ
АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«РЕАГУВАННЯ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЯ ЇХ
НАСЛІДКІВ»**

(назва навчальної дисципліни)

циклу обов'язкової професійної підготовки

(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)

за освітньою освітньо-професійною програмою «Цивільний захист»

(назва освітньої програми)

підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

(найменування освітнього ступеня)

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

(код та найменування галузі знань)

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

(код та найменування спеціальності)

Рекомендовано кафедрою організації і
проведення аварійно-рятувальних
робіт на 2025-2026 навчальний рік.
Протокол від 29.08.2025 року № 12.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків» сприяють розвитку навиків розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми у сфері реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру та ліквідації їх наслідків під час практичної діяльності або у процесі навчання.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння формами і методами управлінської діяльності щодо реалізації заходів з реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків.

Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Собина Віталій Олександрович, начальник кафедри організації і проведення аварійно-рятувальних робіт навчально – наукового інституту цивільного захисту, кандидат технічних наук, доцент
Контактна інформація	м. Харків, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 5. Робочий номер телефону +38(050)5964984
E-mail	sobyna_vitalii@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси*	- дослідження форм і способів взаємодії аварійно-рятувальних формувань з іншими силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС; - дослідження прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту в різних умовах
Професійні здібності*	- професійні знання і значний досвід роботи в органах управління і пожежно-рятувальних підрозділах; - курс професійно-технічної підготовки за робітничою спеціальністю «Рятувальник»; - курс професійно-технічної підготовки за робітничою спеціальністю «Водолаз».
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Абрамов Ю.О., Собина В.О., Сошинський О.І. Еволюція автономних мобільних засобів пожежогасіння/ Комунальне господарство міст. Вип. 177. Т.3. 2023. С. 147-152. Doi: https://doi.org/10.33042/2522-1809-2025-1-189-384-389 2. Абрамов, Ю.О, Коломієць, В.С., Собина В.О. Структурний синтез мобільної пожежної установки для гасіння пожеж класу В / Комунальне господарство міст. Вип. 185. Т. 4. 2024. С. 153–158. Doi: https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-4-185-153-158

	3. Абрамов Ю.О., Коломієць В.С., Собина В.О. Моделі гасіння пожежі при горінні горючої рідини /Комунальне господарство міст. Вип. 178. Т. 4. 2023. С. 194–198. Doi: https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-4-178-194-198 4. Kolomiets, V., Abramov, Y., Basmanov, O., Sobyna, V., Sokolov, D. (2023). Determining the dynamic characteristics of a class B fire in the case of extinguishing by water spray. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, 6(10 (126), 50–57. https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.292767 5. Абрамов, Ю.О., Коломієць В.С., Собина В.О. Визначення параметрів гасіння пожежі класу В при використанні розпиленої води / Ком. госп. міст. – Вип. 184. – Т.3. – 2024. – С. 179–184 https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-3-184-179-184 6. Абрамов, Ю.О., Коломієць В.С., Собина В.О. Моделі руху вогнегасної речовини в повітряному просторі / Ком. госп. міст. – Вип. 180. – Т.6. – 2023. – С. 143–147 https://doi.org/10.33042/2522-1809-2023-6-180-143-147
--	---

Заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 16.00 до 17.00 офлайн та в дистанційному режимі. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків» є формування знань та вмінь з питань оперативно-тактичної діяльності підрозділів цивільного захисту достатніх для організації підготовки сил цивільного захисту до дій за призначенням.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)	професійна вибіркова
Рік підготовки	1
Семестр	1
Обсяг дисципліни:	

- в кредитах ЄКТС	4
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	120
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	8
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (у т.ч. індивідуальне завдання (науково-дослідне)) (годин)	110 (10)
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен

Передумовами для вивчення дисципліни є раніше здобуті результати навчання за освітнім рівнем «бакалавр».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Цивільний захист», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
– розв’язувати проблеми у нових або незнайомих ситуаціях за наявності неповної або обмеженої інформації, оцінювати ризики, здійснювати відповідні дослідження;	ПРН-11
– приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси	ПРН-16
– організовувати основні види забезпечення під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт і ліквідації наслідків надзвичайної ситуації	ПРН-20
– оцінювати оптимальність структури органів управління та сил цивільного захисту і ефективність діяльності її складових частин.	ПРН-21

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
– здатність діяти соціально відповідально та свідомо;	ЗК-4

– здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності;	СК -2
– здатність до забезпечення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;	СК-12
– здатність до оцінки дій органів управління і сил цивільного захисту з організації та проведення ними рятувальних та інших невідкладних робіт.	СК-13

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Система реагування сил цивільного захисту на надзвичайні ситуації з катастрофічними наслідками.

Тема 1. Організація реагування на надзвичайні ситуації.

Тема 2. Організація управління при ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Тема 3. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Тема 4. Організація життєзабезпечення при ліквідації наслідків НС.

Тема 5. Підготовка сил ЦЗ до дій за призначенням.

Тема 6. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації пожеж в екологічних системах.

Тема 7. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків хімічної аварії

Тема 8. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків радіаційної аварії

Тема 9. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на об'єктах енергозабезпечення

Тема 10. Організація та проведення пошуково-рятувальної операції в зоні затоплення.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
1- й семестр							
Модуль 1. Система реагування сил цивільного захисту на надзвичайні ситуації з катастрофічними наслідками							
Тема 1.	12	2			-	10	

Організація реагування на надзвичайні ситуації							
Тема 2. Організація управління при ліквідації наслідків надзвичайної ситуації	12	2			-	10	
Тема 3. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	14	2			-	12	
Тема 4. Організація життєзабезпечення при ліквідації наслідків НС	12	2			-	10	
Тема 5. Підготовка сил ЦЗ до дій за призначенням	12				-	12	
Тема 6. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації пожеж в екологічних системах	12				-	12	
Тема 7. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків хімічної аварії	12			-	-	12	
Тема 8. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків радіаційної аварії	12	2			-	10	
Тема 9. Дії сил	12				-	12	

цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на об'єктах енергозабезпечення							
Тема 10. Організація пошуково-рятувальної операції в зоні затоплення	10			-	-	10	
Підсумкова модульна (контрольна) робота	2	-	-	2	-	-	-
Разом за модулем 1	120	8	-	2	-	110	-

Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 2. Організація управління при ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.	2
	Разом	2

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

1. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації аварії на об'єктах зберігання і переробки зернопродуктів та рослинної сировини.

2. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на арсеналах, складах боєприпасів та інших об'єктах військового призначення у т.ч в умовах постійних обстрілів об'єктів і території військами РФ.

3. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій пасажирського транспорту (окремо автобуси, залізничний, авіаційний транспорт)

4. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків обстрілів об'єктів зберігання нафтопродуктів.

5. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків авіаційних ударів по житлових районах зі щільною забудовою багатоповерховими будинками.

6. Основні організаційні форми, порядок підготовки та проведення тактико-спеціальних навчань.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- *методи навчання за джерелами набуття знань*: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота);
- *методи навчання за характером логіки пізнання*: аналітичний; синтетичний;
- *методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається*: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- *інноваційні методи навчання*: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів (освіта через вебресурси); методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички (ділова гра, завдання з пошуку інформації, наукові доповіді);
- *самостійна робота*.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, стандартизовані тести; реферати; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі тестового опитування, контрольної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

Розподіл балів						Іспит	Сума балів за дисципліну
Модуль 1							
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
1	7	1	1	-	-		
T7	T8	T9	T10	Модульна контрольна робота			
-	-	-	-	до 50			
Індивідуальні завдання				до 10		до 40	100

Поточний контроль

Оцінювання результатів навчання з дисципліни здійснюється за накопичувальною системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей. Для оцінювання результатів навчання здобувачів використовуються національна (4-бальна) та рейтингова (ECTS) шкали оцінювання з переведенням у накопичувальну 100-бальну шкалу.

Відповідність результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за всі види навчальної діяльності за різними шкалами представлена в табл. 1.

Таблиця 1 – Таблиця відповідності результатів оцінювання за різними шкалами

Оцінка ECTS	Сума балів за види навчальної діяльності			
	Л*+ПЗ	КР	модуль	екзамен
A	9-10	45-50	54-60	36-40
B	8	40-44	48-53	32-35
C	7	33-39	39-47	26-31
D	6	28-32	33-38	22-25
E	5	25-27	30-32	20-21
FX	4	17-24	21-29	14-19
F	0-3	0-16	0-20	0-13

* - з урахуванням роботи на лекціях.

Критерії оцінювання за виконання завдання на практичному занятті визначені у таблиці 2.

Таблиця 2 – Критерії оцінювання на практичному занятті

Оцінка за шкалою ECTS/ бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
A/5-6	Відповідь або завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. Здобувач володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень у практичній діяльності. Здобувач має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання; схильний до системного аналізу та прогнозування явищ; уміє ставити та розв'язувати проблемні питання.

B/4	Відповідь і завдання – повні з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. Здобувач вільно володіє вивченим матеріалом, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати наукову та методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача.
C/3	Відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача. Здобувач може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; знання є достатньо повними; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Здатен на реакцію відповіді іншого здобувача, опрацювати матеріал самостійно, вміє підготувати реферат і захистити його найважливіші положення.
D/2	Відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання за консультацією викладача. Здобувач володіє матеріалом на початковому рівні (значну частину матеріалу засвоює на репродуктивному рівні). З допомогою викладача здатен відтворювати логіку наукових положень; має фрагментарні навички в роботі з підручником, науковими джерелами; має стійкі навички роботи з конспектом, може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу. Може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. <u>Виконання практичного завдання на полігоні:</u> Відчуває труднощі у проведенні оцінки ситуації. При виборі та використанні спорядження і способу дій є помилки, допускає порушення вимог безпеки праці
E/1	Відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. Здобувач володіє навчальним, матеріалом, виявляє здатність елементарно викласти думку. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з науково-методичним джерелом, відсутні сформовані уміння та навички.
FX/0	Відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Теоретичний зміст курсу засвоєно частково, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.
F/0	Фрагментарне знання окремих моментів навчального матеріалу.

Модульний контроль

У процесі вивчення дисципліни здобувачі виконують контрольну роботу. Контрольна робота передбачає перевірку знань здобувачів, які вони отримали

на протязі вивчення модулю, та умінь використовувати їх у подальшій практичній діяльності. Модульна контрольна робота проводиться шляхом тестового опитування і містить теоретичні питання в обсязі тем, що вивчаються на протязі модулю. Відповідь оцінюється за результатами відпрацювання кожного питання окремо із розрахунку максимально допустимих балів за кожне питання. Загальна оцінка та кількість балів визначаються за методикою визначеною в методичних матеріалах для проведення контрольної роботи.

За роботу на лекціях здобувачі можуть отримати по 1 балу за кожну тему. Підтвердженням їх роботи може бути відповідний конспект лекції або відповідна пізнавальна активність здобувача під час розгляду навчальних питань.

Остаточна сума балів за модуль складається з балів за роботу на лекціях, за практичні заняття та контрольну роботу.

Індивідуальні завдання

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу, уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал. Відповідні бали за індивідуальне завдання враховуються під час визначення загальної суми балів за види навчальної діяльності (табл. 1).

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен проводиться шляхом усного опитування і складається з теоретичної і практичної частин. Теоретична частина містить два питання в обсязі тем, що вивчаються на протязі семестру. Практична частина містить прикладне завдання в обсязі тем, що вивчаються на протязі семестру.

Оцінка за відповіді на питання визначається за критеріями :

Відмінно	Вичерпне знання матеріалу навчальних тем і питань, уміння самостійно узагальнювати теоретичний та фактичний матеріал, коментувати спеціальні тексти
Добре	Якісне знання матеріалу навчальних тем і питань, уміння аналізувати основні теоретичні положення, наукові дані
Задовільно	Знання матеріалу більшої частини навчальних тем і питань, основних теоретичних положень, визначень, вміння роз'яснити їх зміст
Незадовільно	Незнання більшої частини обсягу навчальних тем і питань, відсутність уміння самостійно аналізувати наукові дані, тексти, положення

Підсумкова оцінка за екзамен визначається за шкалою ECTS за методикою:

Оцінка за шкалою ECTS	Результати виконання завдань	
	Теоретична частина	Практична частина
A	5	5
	4	5
	5	4
B	4	4
	3	5
	5	3
C	3	4
	4	3
	3	3
D	5	2
	4	2
	2	4
E	2	5
	3	2
	2	3
FX	3	2
	2	3
F	Дві незадовільні оцінки	

Сума балів за екзамен визначається за шкалою оцінювання:

Оцінка ECTS	Сума балів за види навчальної діяльності
	екзамен
A	36-40
B	32-35
C	26-31
D	22-25
E	20-21
FX	14-19
F	0-13

Сума балів за відповідь на екзамені визначається у наступній відповідності:

– за відповідь на питання білета: мінімальна кількість балів, яка відповідає відповідній підсумковій оцінці А, В, С, D, E, Fx;

– за додаткові запитання: повна відповідь – 2 бали; неповна відповідь – 1 бал; відповідь невірна або відсутність відповіді – 0 балів.

Додаткові питання можуть бути поставлені для з'ясування рівня знань здобувача за окремими напрямками в межах питань білета за умови, що загальна оцінка за відповідь на питання білету перевищує оцінку F. Кількість додаткових питань не має перевищувати трьох.

Підсумкова оцінка за дисципліну визначається як сума балів за всі види навчальної діяльності відповідно табл. 1.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Сили та засоби єдиної державної системи цивільного захисту.
2. Планування заходів реагування на НС.
3. Переведення органів управління та сил ЦЗ в режим підвищеної готовності та режим надзвичайної ситуації. Порядок залучення до ліквідації наслідків НС.
4. Управління під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.
5. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків НС.
6. Взаємодія у сфері захисту об'єктів критичної інфраструктури.
7. Організація життєзабезпечення при ліквідації наслідків НС.
8. Організація основних видів забезпечення під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт і ліквідації наслідків НС.
9. Створення угруповання сил ЦЗ для ліквідації наслідків НС.
10. Керівник робіт з ліквідації наслідків НС, порядок призначення, обов'язки та повноваження.
11. Основні елементи аналізу обстановки в зоні НС. Зміст рішення на проведення АРІНР.
12. Склад, завдання, функції та порядок діяльності штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.
13. Організація гасіння лісових пожеж.
14. Особливості ліквідації пожеж у природних екологічно системах.
15. Порядок організації та застосування авіаційних сил та засобів для гасіння лісових пожеж.
16. Організація управління рятувальними роботами в осередках хімічного ураження.
17. Зміст АРІНР під час ліквідації наслідків аварії на хімічно небезпечних об'єктах.
18. Оцінка оперативної обстановки при аварії за наявності НХР.
19. Аварійне планування на випадок РА. Зміст плану реагування на РА.
20. Вимоги до роботи персоналу РНО і рятувальників під час виникнення РА. Планове підвищення допустимих доз опромінення.
21. Вимоги щодо організації АРІНР. Зміст АРІНР під час ліквідації РА.
22. Оцінка оперативної обстановки при РА. Дозиметричний контроль.

23. Організація дезактивації.
24. Організаційні заходи щодо забезпечення умов безпечного гасіння пожеж електрообладнання, яке знаходиться під напругою. Вимоги до застосування вогнегасних речовин.
25. Основні етапи ліквідації пожежі в резервуарі зберігання нафтопродуктів.
26. Способи гасіння, порядок підготовки і проведення пінної атаки під час гасіння пожежі в резервуарі зберігання нафтопродуктів.
27. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час гасіння пожеж на об'єктах і спорудах із наявністю альтернативних джерел енергії.
28. Особливості дій підрозділів ЦЗ під час ліквідації наслідків аварій на об'єктах енергозабезпечення в умовах воєнного стану.
29. Організація та проведення пошуково-рятувальної операції в зоні затоплення.
30. Підготовка сил ЦЗ до дій за призначенням.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, не допускаються на заняття, якщо розпочато розгляд прикладних навчальних питань).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Неклонський І. М. Соколов Д.Л. Математична модель діяльності системи цивільного захисту в різних режимах функціонування. Проблеми надзвичайних ситуацій: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2016. Вип. 24. С. 113-119.
2. Неклонський І.М., Самарін В.О., Харламов В.В. Спектральний підхід до оцінювання готовності аварійно-рятувальних підрозділів до дій за призначенням. Проблеми надзвичайних ситуацій: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2016. Вип. 23. С. 113-119.
3. Неклонський І.М. Обґрунтування угруповання сил цивільного захисту. Проблеми цивільного захисту: управління, попередження, аварійно-рятувальні та спеціальні роботи: збірник матеріалів науково-практичного семінару. Харків: НУЦЗУ, 2017. С.113-115.
4. Неклонський І.М. Планові таблиці взаємодії як оперативний документ в роботі штабу з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Problems of Emergency Situations: Матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції. Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2020. С. 258–259.

5. Yatsyshyn A., Yatsyshyn T., Nikolaiev K., Neklonskyi I., Melnychenko A., Artemchuk V. Mathematical Means to Assess Consequences of Chemical Accidents with Heavy Gas Emissions. In: Babak, V., Zaporozhets, A. (eds) Systems, Decision and Control in Energy VI. Studies in Systems, Decision and Control. 2024. Vol 552. P. 503–518.

6. Неклонський І.М., Собина В.О., Тарадуда Д.В. Тактика ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: практикум. Видання 2-ге. Харків, 2020. 218 с.

7. Собина В. О., Тарадуда Д. В., Соколов Д. Л., Демент М. О. Щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій за допомогою робото-технічних комплексів. Проблеми надзвичайних ситуацій: зб. наук. пр. Харків: НУЦЗУ, 2021. Вип. 33.С. 193-205.

8. Неклонський, І. М., Самарін, В. О. Сутність організації взаємодії при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28–29 квітня 2016 р. / за заг. ред. В.П. Садкового. Харків : НУЦЗУ, 2016. С. 273-274.

9. Неклонський І.М., Коломієць В.С., Тарадуда Д.В. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж: конспект лекцій, частина І. Харків, 2024. 229 с.

10. Кодекс цивільного захисту України. № 5403-VI від 02.10.2012 р.

11. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX.

12. Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затверджене Постановою КМ України від 9 січня 2014 р. № 11 (зі змінами від 6 червня 2018 р. № 450).

13. План реагування на надзвичайні ситуації державного рівня, затверджений постановою КМ України від 14 березня 2018 р. № 223.

14. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ МВС від 26.04.2018 № 340.

15. Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Види оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації: наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406.

16. Порядок підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту: Постанова КМ України від 26 червня 2013 р. № 443.

17. Порядок організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: Наказ МВС України від 15.06.2017 № 511.

18. Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти) : Наказ МНС України №733 від 13.10.2008.

19. План реагування на радіаційні аварії : Наказ Державного комітету ядерного регулювання України та МНС України від 17.05.2004 №87/211.

20. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97): Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.1997 № 62.

21. Інструкція з гасіння пожеж на енергетичних об'єктах України: Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 22.12.2011 № 863.

22. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо зниження небезпеки впливу лісових пожеж на арсенали, бази і склади боєприпасів, що розташовані в лісових масивах: Наказ МНС України 25.08.2011 № 890.

23. Про затвердження Порядку організації та застосування авіаційних сил та засобів для гасіння лісових пожеж: Наказ МВС України від 13.04.2017 № 311.

24. Аветисян В.Г., Адаменко М.І., Александров В.Л. та ін. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій. Ч. 1: посібник. Київ: Основа, 2006. 240 с.

25. Запорожець О.І., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. та інш. Цивільний захист: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 264 с.

26. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. 210 с.

27. Євдін О.М., Фомін А.І., Слюсар А.А., Могильниченко В.В., Негрієнко С.В., канд. мед. наук Скидан М.А., Блажчук К.В., Калиненко Л.В. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 9. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи. Київ: Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, ТОВ «ІММ «Фраксім», 2020, 342 с.

28. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навчальний посібник / за ред. Мирослава Коваля. Львів: ЛУБЖД, 2023. 306 с.

29. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюнник В.В. Державна система цивільного захисту: Навчальний посібник. Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2020. 232 с.

Інформаційні ресурси

1. ДСНС. Професійна підготовка особового складу органів та підрозділів цивільного захисту. Методичні матеріали. URL: <https://dsns.gov.ua/osvita-i-nauka/metodichni-materiali-z-profesiynoyi-pidgotovki>

2. ДСНС. Науково-освітній портал ДСНС. Бібліотечні ресурси. URL: <http://edu-mns.org.ua/ukr/lib/>

Розробник(и):

Начальник кафедри ОПАРР

Віталій СОБИНА